

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра Банківської справи

РЕФЕРАТ
КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за освітньою програмою «Міжнародний банківський бізнес»
на тему: « **ОЦІНКА КРЕДИТНОГО РИЗИКУ БАНКІВ УКРАЇНИ**»

Виконавець:

студентка 41 групи ФФБС

Майдаченко Анна Олександрівна

Науковий керівник:

К.е.н. доцент

Няньчук Наталія Юріївна

Одеса 2022

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Банківські установи є важливою частиною фінансової системи України; від їх ефективного функціонування залежить загальний розвиток економіки країни та добробут населення. При цьому банки, як і інші суб'єкти господарювання, під час своєї діяльності стикаються з різними фінансовими ризиками. Загострення глобалізаційних процесів, перерви ліквідності, фактори політичної нестабільності негативно впливають на внутрішній банківський ринок. Більшість ризиків, які раніше стосувалися банків, загострилися і просто стали критичними. Проте найскладнішим і непередбачуваним в умовах фінансової кризи є кредитний ризик.

Одним із головних завдань сучасного етапу розвитку банківської справи є уникнення або мінімізація ризиків та отримання достатнього прибутку для збереження грошей вкладників та підтримки діяльності комерційного банку. Кредитний ризик є невід'ємною частиною існування комерційного банку на ринку. Тому цей ризик є особливим об'єктом аналізу та управління для банку, оскільки від ефективності управління ризиками залежить доходи банку. При цьому кредитний ризик вважається одним з основних внутрішніх ризиків, безпосередньо пов'язаних з діяльністю конкретного комерційного банку. Це пов'язано з тим, що зростання кредитного ризику перетворюється на основне джерело банківського ризику в цілому.

Сьогодні існує багато причин для виникнення кредитного ризику. Найпоширенішими з них є нестабільний фінансовий стан позичальника, некваліфікований менеджмент, недосвідченість працівників, які приймають кредитні рішення тощо. Банки повинні управляти кредитним ризиком таким чином, щоб отримувати якомога більший прибуток, намагаючись безпосередньо мінімізувати ризик, пов'язані з механізмом кредитування та погашення банківського кредиту.

Аналіз наукової літератури свідчить, що проблематиці управління кредитним ризиком приділяється достатньо уваги як в міжнародній, так і

вітчизняній банківській теорії та практиці. У числі таких дослідників необхідно зазначити наукові роботи та практичні дослідження З. Васильченко, В. Вітлінського, О. Дзюблюка, Т. Коха, О. Лаврушина, А. Мороза, В. Міщенко, О. Лисенка, Л. Примостки, І. Бушуєва, Я. Благодиря та інші.

Мета дослідження: визначення загальних умов та принципів виникнення кредитного ризику, аналіз його теоретичної сутності, а також аналіз способів та розробка практичних рекомендацій щодо ефективного управління його рівнем в банківських установах України.

Об'єкт дослідження: процес оцінювання кредитного ризику банків

Предмет дослідження: науково-методичні підходи до оцінки кредитного ризику банків України.

Мета роботи обумовила постановку таких завдань:

- визначити поняття та сутність кредитного ризику;
- охарактеризувати законодавче регулювання оцінки кредитного ризику банків України;
- проаналізувати кредитну діяльність банків України;
- провести оцінку кредитного портфелю банків, на прикладі АТ «ОТП банка»;
- проаналізувати кредитний ризик банку, на прикладі АТ «ОТП банку»;
- дослідити зарубіжний досвід щодо управління кредитним ризиком комерційного банку;
- визначити шляхи покращення мінімізації кредитного ризику в комерційних банках України.

Методи дослідження. Теоретико-методологічну основу дипломної роботи становить сучасна економічна теорія ризиків, синтез класичних теорій і новітніх поглядів на місце та роль кредитних ризиків у діяльності комерційних банків. При виконанні досліджень залежно від конкретних цілей і завдань використовувались аналітично-графічна формалізація кредитної

діяльності, порівняльний аналіз динаміки показників, кореляційно-регресійний аналіз для визначення факторів впливу на рівень кредитного ризику; абстрагування і узагальнення дозволили відокремити найбільш значущі аспекти даної роботи.

Інформаційна база дослідження: нормативно-законодавчі акти України й інших країн, які регулюють діяльність банків, інструкції та положення НБУ, наукові публікації вітчизняних і закордонних учених, матеріали наукових конференцій, дані звітності банківських установ, офіційних статистичних збірників.

Практична цінність одержаних результатів. У ході дослідження процесу управління кредитним ризиком в банках України автором зроблені відповідні висновки та запропоновані методи та шляхи зменшення кредитного ризику в банківській системі України, впровадження на практиці котрих забезпечить зменшення проблемних кредитів в кредитному портфелі банків та забезпечить якісну оцінку позичальників в майбутньому

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Складається із 78 сторінок, містить 13 рисунків, 4 таблиць.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

Кредитний ризик складає найбільшу частину всіх банківських ризиків, з якими стикаються банківські установи під час здійснення своєї діяльності на ринку. При визначенні економічної сутності поняття кредитного ризику встановлено, що це невизначеність, яка передбачає наявність альтернатив і необхідність вибору, а також загрозу втрати в частині прибутку через невиконання позичальником сплатити суму кредиту та проценти за користування ним внаслідок неплатоспроможності сторони, яка взяла на себе зобов'язання виконати умови фінансового договору.

Зростання кредитного ризику в банківській системі України було спричинено як заборгованістю самих комерційних банків, так і заборгованістю Національного банку. Таким чином, перші недостатньо оцінили всі ризики, пов'язані з наданням позичальникам кредитів, особливо кредитоспроможність клієнтів.

Це призвело до того, що кредити дуже часто надавалися фінансово неспроможним позичальникам, швидко надаючи активам банку статус неповернених. Крім того, проблемою багатьох банківських установ є внутрішня політика, спрямована на складання планів кредитних менеджерів і прив'язування їх до заробітної плати. Таким чином, чисто людський фактор також міг би спрацювати, коли явно неплатоспроможним клієнтам було зараховано виконання плану.

З іншого боку, проблемою була недосконалість та часті зміни законодавчої бази, що регулює правила розрахунку банками кредитного ризику, які були недостатньо чіткими та детальними, що дозволяло банківським установам використовувати «прогалини» для виявлення низької якості активів. Аналіз кредитного ринку України показав, що за останні роки обсяг кредитного портфеля збільшився, що об'єктивно тягне за собою зростання кредитного ризику. На сьогоднішній день кредитний ризик у банківському секторі був надзвичайно високим і негативно вплинув на стабільність усієї банківської системи.

АТ «ОТП Банк» є банком із 100% іноземним капіталом. На сьогодні єдиним акціонером Банку є OTP Bank Plc., угорська юридична особа.

Аналізуючи структуру активів АТ «ОТП Банк», можна відзначити низьку диверсифікованість напрямів розміщення коштів, концентрацію кредитних ризиків: основну частину займає кредитний портфель, кредити клієнтів становили 47% у 2021 році.

Протягом трьох років операційний кредитний портфель ОТП Банку активно зростав. Портфель робочих кредитів у 2021 році склав 27,7 млрд грн, що на 7,2 млрд грн більше, ніж у 2019 році, зростання якого пов'язане з

оновленням програм фінансування малого та середнього бізнесу та зниженням процентних ставок.

Загальні зобов'язання банку станом на 2021 рік становлять 49,4 млрд грн, що значно більше, ніж у 2019 році – 27,5 млрд грн, тобто 21,9 млрд грн. У 2018 році найбільшу частку в пасивах банку займали гроші клієнтів (97,6%), а саме залишки на поточних рахунках та депозитах фізичних осіб, гроші інших банків – 1,6% та 0,8% відповідно.

Використання світового досвіду дозволить вітчизняним банківським установам уникнути помилок в оцінці та управлінні кредитним ризиком, створить умови для функціонування таких організаційних структур, як кредитні бюро, рейтингові агентства, що сприятиме оптимізації системи управління, спонукає інвесторів уникати банківські ризики та дають змогу отримувати значний прибуток.

Основними чинниками і проблемами, що перешкоджають використанню зарубіжних методів мінімізації кредитного ризику в Україні, є економічна і політична нестабільність в країні, проблеми недосконалості законодавства, недостатній розвиток інфраструктури, достовірності інформації і брак кваліфікованих кадрів, закритість і непрозорість позичальників, концентрація уваги банківського ризик-менеджменту на окремих кредитах на шкоду управлінню кредитним портфельним ризиком. Розв'язання на законодавчому рівні цих проблем допоможе досягти розуміння механізму роботи і створення умов функціонування нових інструментів управління кредитним ризиком, що сприятиме в подальшому використанню вітчизняними банківськими установами ефективних методів мінімізації кредитного ризику.

Зарубіжний досвід свідчить, що ці проблеми можна вирішити лише за допомогою кредитних бюро, створених для обміну інформацією про кредиторів між кредиторами.

ВИСНОВКИ

Кредитний ризик складає найбільшу частину всіх банківських ризиків, з якими стикаються банківські установи під час здійснення своєї діяльності на ринку. При визначенні економічної сутності поняття кредитного ризику встановлено, що це невизначеність, яка передбачає наявність альтернатив і необхідність вибору, а також загрозу втрати в частині прибутку через невиконання позичальником сплатити суму кредиту та проценти за користування ним внаслідок неплатоспроможності сторони, яка взяла на себе зобов'язання виконати умови фінансового договору.

Зростання кредитного ризику в банківській системі України було спричинено як заборгованістю самих комерційних банків, так і заборгованістю Національного банку. Таким чином, перші недостатньо оцінили всі ризики, пов'язані з наданням позичальникам кредитів, особливо кредитоспроможність клієнтів.

Це призвело до того, що кредити дуже часто надавалися фінансово неспроможним позичальникам, швидко надаючи активам банку статус неповернених. Крім того, проблемою багатьох банківських установ є внутрішня політика, спрямована на складання планів кредитних менеджерів і прив'язування їх до заробітної плати. Таким чином, чисто людський фактор також міг би спрацювати, коли явно неплатоспроможним клієнтам було зараховано виконання плану.

З іншого боку, проблемою була недосконалість та часті зміни законодавчої бази, що регулює правила розрахунку банками кредитного ризику, які були недостатньо чіткими та детальними, що дозволяло банківським установам використовувати «прогалини» для виявлення низької якості активи.

Негативні показники діяльності комерційних банків свідчать про пряму залежність між рівнем кредитного ризику та якістю кредитного портфеля та прибутковістю банківських установ.

Викладене свідчить про необхідність подальших теоретичних та практичних досліджень шляхів відновлення кредитування української економіки в умовах ведення бізнесу, що постійно змінюються.

Дослідження показало, що виникнення кредитного ризику залежить від функціонування зовнішніх факторів, пов'язаних з діяльністю позичальника, із заставою, з поручителем, поручителем, страховиком, економічними, політичними, форс-мажорними, правовими та нормативними та внутрішніми факторами, пов'язаними з стратегічними напрямками кредитної політики, до кваліфікації працівників, до наявності контрольно-нормативної бази регулювання кредитних ризиків.

Аналіз кредитного ринку України показав, що за останні роки обсяг кредитного портфеля збільшився, що об'єктивно тягне за собою зростання кредитного ризику. На сьогоднішній день кредитний ризик у банківському секторі був надзвичайно високим і негативно вплинув на стабільність усієї банківської системи.

АТ «ОТП Банк» є банком із 100% іноземним капіталом. На сьогодні єдиним акціонером Банку є OTP Bank Plc., угорська юридична особа.

Аналізуючи структуру активів АТ «ОТП Банк», можна відзначити низьку диверсифікованість напрямів розміщення коштів, концентрацію кредитних ризиків: основну частину займає кредитний портфель, кредити клієнтів становили 47% у 2021 році.

Протягом трьох років операційний кредитний портфель ОТП Банку активно зростає. Портфель робочих кредитів у 2021 році склав 27,7 млрд грн, що на 7,2 млрд грн більше, ніж у 2019 році, зростання якого пов'язане з оновленням програм фінансування малого та середнього бізнесу та зниженням процентних ставок.

Загальні зобов'язання банку станом на 2021 рік становлять 49,4 млрд грн, що значно більше, ніж у 2019 році – 27,5 млрд грн, тобто 21,9 млрд грн. У 2018 році найбільшу частку в пасивах банку займали гроші клієнтів (97,6%), а

саме залишки на поточних рахунках та депозитах фізичних осіб, гроші інших банків – 1,6% та 0,8% відповідно.

У світовій банківській практиці методи оцінки кредитного ризику умовно поділяються на дві групи: класифікаційні та комплексні методи аналізу.

Найпоширенішими методами, які використовуються іноземними банками, є методи оцінки балів.

Сучасні системи кредитного скорингу, орієнтовані на внутрішні умови, є ефективним інструментом управління ризиками. Іноземні банківські установи використовують різні методи класифікації для побудови скорингових моделей, особливо статистичні методи на основі дискримінаційного аналізу, лінійного програмування, нейронних мереж, генетичних алгоритмів, методу найближчого сусіда тощо.

Використання світового досвіду дозволить вітчизняним банківським установам уникнути помилок в оцінці та управлінні кредитним ризиком, створить умови для функціонування таких організаційних структур, як кредитні бюро, рейтингові агентства, що сприятиме оптимізації системи управління, спонукає інвесторів уникати банківські ризики та дають змогу отримувати значний прибуток.

Тому найважливішим завданням у раціональному управлінні кредитними ризиками є пошук реальних шляхів їх мінімізації та отримання достатнього доходу для збереження коштів вкладників та підтримки життя банківської установи. Банківські збитки через недооцінку впливу кредитних ризиків на результати банківської діяльності не обмежуються лише неповерненням кредитів та комісій за їх використання. Вони можуть бути в більшому масштабі.

АНОТАЦІЯ

Майдаченко А. О. Оцінка кредитного ризику банків України (на прикладі АТ «ОТП банку»)

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування» за освітньою програмою «Міжнародний банківський бізнес» - Одеський національний економічний університет. - Одеса, 2022.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти причини виникнення кредитного ризику та шляхи мінімізації кредитного ризику комерційних банків

Проаналізовано кредитний ризик в банку.

Запропоновано мінімізувати кредитний ризик в комерційних банках

Ключові слова: кредитний ризик, кредитний портфель, портфель цінних паперів, портфель дебіторської заборгованості, позичальник, макроекономічні та мікроекономічні фактори, інфляція, кредитні операції, банк.

ANNOTATION

Maidachenko AA Credit risk assessment of Ukrainian banks (on the example of OTP Bank JSC).

Qualifying work on obtaining a bachelor's degree in the specialty « Finance, banking and insurance» for the educational program « International Banking Business "- Odessa National Economics University. - Odessa, 2022.

The work deals with the theoretical aspects causes of credit risk and ways to minimize the credit risk of commercial banks

Author analysis minimize credit risk in commercial banks

Keywords: credit risk, loan portfolio, securities portfolio, receivables portfolio, borrower, macroeconomic and microeconomic factors, inflation, credit operations, bank.